

La diplomàcia que prepara Obama

- Ni serà tan multilateralista com alguns creuen ni ho deixarà tot en mans del poder tou

ANTONI SEGURA*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 25.12.08

El president Barack Obama té uns reptes als quals gairebé cap president s'ha hagut d'enfrontar en el seu primer mandat: una crisi econòmica com no s'havia produït des de la Gran Depressió (ja es parla d'un new new dial) i un escenari internacional molt insegur en què els Estats Units tenen tropes empantanegades en dos conflictes que són de difícil solució (l'Iraq i l'Afganistan).

És el llegat de George Bush, que ha deixat el món molt pitjor del que estava. I, sobretot, que ha malmès greument la imatge i la credibilitat dels Estats Units, que eren el seu principal capital de poder tou, és a dir, la capacitat d'exercir l'hegemonia mitjançant el poder d'atracció o, si es prefereix, persuadir mitjançant la cultura, l'estil de vida, els valors socials i polítics (ciutadania, llibertat i democràcia), l'excel·lència de les universitats, etcètera (Joseph Nye, exassessor de Bill Clinton). Tanmateix, el poder tou no exclou ni la utilització del poder econòmic, ni del poder militar, que, no obstant, s'intenta vincular amb un consens internacional que li doni legitimitat.

EL LLEGAT de Bush sembla tret de les conclusions de Paul Kennedy (The Rise and Fall of the Great Powers, 1988): la caiguda d'una gran potència comença el dia en què ha de mantenir l'hegemonia només a través del poder militar, perquè això acaba erosionant la seva competitivitat

productiva i la seva economia (el que estava passant llavors a la Unió Soviètica). D'aquí ve el consell de Kennedy i Nye a Obama: tornar al camí de Wilson, Roosevelt i Kennedy (i també Clinton), i tornar a incorporar el poder tot en la seva política exterior.

No ha mancat el gest, la promesa de tancar Guantánamo, un dels pitjors danys morals a la imatge dels Estats Units, i de deixar l'Iraq en un temps prudencial; ni la determinació, enviar 20.000 soldats més a l'Afganistan. El problema és la necessitat, que no depèn només de la voluntat política. Necessitat de trobar solucions als principals conflictes i crisis obertes, encara que això suposi negociar amb els talibans moderats a l'Afganistan o amb el règim iranià; d'afavorir una entesa entre Israel i Síria sobre els Alts del Golan; d'acceptar les recomanacions de l'Informe Hamilton-Baker de desembre del 2006 i intentar un acord regional (sobretot amb Síria i l'Iran, però també amb Israel, l'Aràbia Saudita --i la resta de monarquies del Golf-- i Jordània, i Turquia pel tema kurd) per sortir de l'Iraq sense deixar darrere un país trencat i un estat fallit que sigui una amenaça per als seus veïns; i d'intentar trobar el desllorigador del conflicte palestino-israelià. I, al fons, encara, el Pakistan i el terrorisme internacional amb una Al-Qaida en hores baixes, però amb múltiples rèpliques a la zona tribal paixtu. Això sense sortir del Pròxim Orient i, per tant, deixant de banda les relacions amb Rússia i la Xina i els problemes a l'Amèrica Llatina, a l'Àfrica i a altres parts del món.

El cas de l'Afganistan és un bon exemple. El darrer informe de The Asian Foundation (octubre del 2008) descriu la situació del país: inflació i atur creixents; milions d'afganesos condemnats a problemes de nutrició; seguretat --sobretot al sud i a les regions que voregen Kabul--, que constitueix la principal preocupació de la població (el 36%), mentre que

l'atur (el 31%), la carestia (22%), la pobresa econòmica (17%) i la corrupció (14%) també són motius d'angoixa. Com també ho són la manca d'infraestructures bàsiques (aigua, electricitat, comunicacions) i d'escolarització, sobretot de les nenes. En suma, pessimisme, de tal manera que els que creuen que estan millor ara que amb el règim talibà han disminuït del 54% el 2006 al 36% el 2008 i, paral·lelament, ha crescut el rebuig als valors democràtics tant al sud com a l'est del país. La solució passa només, s'apunta, per negociar amb els talibans moderats (o, com en el seu moment va suggerir Tony Blair per a l'Iraq, amb antics dirigents --se suposa que també moderats-- del partit Baas), perquè seria una sortida que encara faria més absurdes les guerres que van donar lloc a l'ocupació d'aquests dos països.

LA QÜESTIÓ clau és que la missió ha deixat de ser militar --encara que els soldats s'hi estiguin un temps més-- i ha de ser de reconstrucció i de desenvolupament, de consens i suport regional (i dels EUA i de la Unió Europea), perquè les poblacions del Pròxim Orient puguin decidir lliurement el seu destí des del Líban fins al Pakistan. Però, probablement, la corda està massa tensa i la situació en què es troben alguns països obligarà a accions contundents --polítiques i militars, preferentment consensuades-- en un termini curt de temps.

No ho té, doncs, gens fàcil Obama i està per veure si és amic de consells. De bon començament, Obama no serà ni tan multilateralista com alguns creuen, ni ho deixarà tot en mans del poder tou, perquè l'11-S va fer conscients els americans de la seva vulnerabilitat (novament Joseph Nye), la qual cosa ha facilitat l'arrelament d'alguns dels principis neoconservadors. La primera preocupació d'Obama serà la crisi econòmica, que és el que més afecta ara els que l'han votat. També serà

urgent combatre les possibles amenaces immediates contra els Estats Units (herència neocon de llenguatge i fets), però arreglar realment el món sempre pot esperar... fins que sigui massa tard.

*Catedràtic d'Història Contemporània i director del Centre d'Estudis Històrics Internacionals de la UB.